M&I/Partners/

adviseurs voor management en informatie

Toewijding/04

Axel Rüger, directeur Van Gogh Museum

‘Ik geloof dat kunst verheffend kan zijn’

Axel Rüger (1968)
directeur van het Van Gogh Museum

‘Mensen worden beter van het genot van kunst’

Het ergste wat mensen tegen Axel Rüger kunnen zeggen is: ‘Ik ga nooit naar een museum, want ik heb geen verstand van kunst’. Dat laatste hoeft ook niet: kunst is in Rügers visie bedoeld om te beleven, om geraakt te worden en om over van gedachten te wisselen. Een museum is een plek waar mensen samenkomen om het gesprek aan te gaan over kunst. Onderling, maar ook met het museum. Het Van Gogh Museum is, gezien de enorme populariteit, bij uitstek geschikt om die functie van maatschappelijk bindmiddel te vervullen. Lees over de toewijding van een gedreven kunsthistoricus aan Vincent van Gogh en het naar hem vernoemde museum.

1 / Het begin: Dalí en Toulouse-Lautrec

‘Ik ben opgegroeid in een doorsneegezin. Mijn vader had niet zo veel belangstelling voor kunst en cultuur. Mijn moeder des te meer. Als kind kwam ik vooral in aanraking met de podiumkunsten; de belangstelling voor de beeldende kunst is geleidelijk ontstaan. Als tiener voelde ik me aangetrokken tot een schilder als Dalí. Ik was een jaar of vijftien toen ik vanuit Dortmund afreisde naar Berlijn om een tentoonstelling van Toulouse-Lautrec te bezoeken. Ik kende hem van zijn affiches en enkele andere werken. In Berlijn raakte ik onder de indruk van wat er allemaal nog meer van hem te zien was. Maar het was niet alleen de kunst die me beroerde, ook de hele entourage. Ik ontdekte dat een tentoonstelling ook een sociaal gebeuren is, dat voldoet aan de wens van mensen om samen iets te beleven.’

2 / Kijken met andere ogen

‘Kunst kan je heel direct, soms bijna lichamelijk raken. Dat wordt anders wanneer je hebt geleerd om er met een

‘Er zijn nog steeds schilders en schilderijen die me fascineren en waardoor ik iedere keer opnieuw word geraakt.’

professionele blik naar te kijken. Je kijkt dan met andere ogen. Ik wil niet zeggen met meer distantie, maar je bent minder onbevangen. Je gaat analyseren, in plaats van de kunst puur emotioneel op je af te laten komen. Dat neemt niet weg dat er nog steeds schilders en schilderijen zijn die me fascineren en waardoor ik iedere keer opnieuw word geraakt. Zo is er in de Frick Collection in New York een portret van Thomas More, gemaakt door Hans Holbein. Iedere keer als ik in New York ben, wil ik dat schilderij zien. Een gebrek aan onbevangenheid hoeft "gewoon" van kunst genieten dus niet in de weg te staan.'

3 / De Hollandse meesters

'Tijdens mijn studie Kunstgeschiedenis aan de Freie Universität in Berlijn twijfelde ik tussen de Duitse renaissancekunst en de Hollandse meesters. Ik ben de zeventiende eeuw in gegaan, omdat ik de kunst die in die tijd in Nederland werd gemaakt in veel opzichten mooi vind. Ik werd daarbij geïnspireerd door een van mijn leermeesters, een zeer gedreven docent, die veel studenten enthousiast wist te maken voor de Hollandse

schilderkunst uit de zeventiende eeuw. Daarnaast sprak de bredere context me aan. De zeventiende eeuw was een bijzondere periode in de geschiedenis van Europa. Nederland had zich mede onder invloed van de Reformatie ontwikkeld tot de eerste burgerlijke maatschappij van Europa. En dat had grote betekenis voor de kunstenaars. De kunstmarkt explodeerde.’

4 / Boeien, leren en inspireren

‘Ik heb bewust voor een museale carrière gekozen – ik had bijvoorbeeld ook de kunsthandel in kunnen gaan, maar ik vind het niet zo interessant hoeveel een kunstwerk kan opbrengen. In een museum ben je bezig met een fysieke collectie. Je kijkt niet naar plaatjes, zoals op een universiteit, waar je veel meer theoretisch bezig bent. Die binding met de collectie vind ik heel interessant. Je bent bezig met onderzoek, tegelijk probeer je een breed publiek in aanraking te laten komen met de collectie. Je wilt mensen boeien, iets leren en zeker ook inspireren, want ik geloof dat kunst verheffend kan zijn.

‘Ik kan me niet voorstellen hoe een maatschappij eruit zou zien zonder kunst en cultuur.’

Dat mensen beter worden van het genot van kunst en dat musea daar een belangrijke rol in spelen. Als museum sta je midden in de samenleving en geef je er mede vorm aan. Je staat in het echte leven.’

5 / Het museum als bindende factor

‘Kunstwerken zijn de afspiegeling van de creativiteit van de mensheid. Musea zijn hun bewaarplaatsen en daarmee een inspiratiebron voor volgende generaties. In die zin hebben musea een bindende factor. Ik kan me niet voorstellen hoe een maatschappij eruit zou zien zonder kunst en cultuur, hoe je dan met elkaar om zou gaan. Want bij bijna alles, ook bij alledaagse voorwerpen, spelen schoonheid en visuele waarneming een grote rol. Ik vind het belangrijk om mensen dat te laten ervaren en te laten waarderen. Musea kunnen mensen die kans geven. Dat is ook wat mij het meeste drijft. Het is dan ook een bijzonder voorrecht om voor een museum te werken dat zo laagdrempelig is: een bezoek aan het Van Gogh kan mensen ertoe inspireren ook andere musea te bezoeken.’

6 / Een nooit volledig ingeloste belofte

‘Ik ben door deze functie beter bekend geraakt met de vele facetten van Van Gogh en begrijp dan ook beter waarom de fascinatie voor hem zo ontzettend groot is. Dat Van Gogh is uitgegroeid tot een *celebrity*, heeft in de eerste plaats te maken met zijn werk, dat zeer toegankelijk is. Zijn onderwerpen komen uit het dagelijks leven, zijn kleurgebruik is zeer krachtig. En als je naar zijn werk kijkt, ervaar je meteen die enorme energie, die voortkomt uit zijn penseelstreken. Dan is er zijn biografie: er is veel over hem bekend, niet in de laatste plaats door zijn brieven. We weten wat hem bewoog, waarmee hij worstelde, hoe hij dacht over literatuur. En tot slot is er die tragische zelfmoord - en daarmee de nooit volledig ingeloste belofte van een groot talent. Dat biedt altijd stof tot nadenken. Want wat had er nog kunnen gebeuren als hij langer had geleefd? Zo redenerend zou je Vincent van Gogh de James Dean van de negentiende eeuw kunnen noemen.’

‘Als je naar zijn werk kijkt, ervaar je meteen die enorme energie, die voortkomt uit zijn penseelstreken.’

‘Hoe kunnen we een “digitaal museum” aanbieden en tegelijk het fysieke bezoek aan het museum stimuleren?’

7 / Niet alleen digitaal

‘Gelet op het aantal bezoekers zijn we het meest succesvolle museum in Nederland. Maar dat succes is niet vanzelfsprekend, dat moeten we onderhouden. Bovendien wil ik het museum op een hoger plan brengen. We hebben te maken met een zeer divers, internationaal publiek. We willen beter inspelen op de voorkennis en verwachtingen die de verschillende groepen bezoekers hebben. Veel van hen zijn jong. Zij verwachten dat ze ook toegang tot het museum hebben via de digitale snelweg. Voor ons is de uitdaging hoe we daar een goede balans in vinden. Hoe kunnen we een “digitaal museum” aanbieden en tegelijk het fysieke bezoek aan het museum stimuleren, zodat het publiek ook de waarde blijft ervaren van de originele kunst?’

8 / Het gesprek opzoeken

‘Ook op een andere manier willen we innoveren. De traditionele relatie tussen museum en publiek is aan het verschuiven. Eenrichtingsverkeer, waarbij het museum zijn expertise

aanreikt en de bezoeker louter consumeert, maakt plaats voor uitwisseling van kennis en gedachten. Er komt als het ware steeds meer een gesprek op gang tussen het museum en haar bezoekers. Dat gesprek wil ik opzoeken. Juist Van Gogh, met zijn uitgesproken karakter en alles wat we nu van hem weten, leent zich daar heel erg goed voor.'

Over M&I/Partners

M&I/Partners acteert op het snijvlak van organisatie-inrichting en informatievoorziening. We brengen de logische samenhang in beeld tussen mensen, processen en systemen, geven aan hoe informatieprocessen optimaal ingericht kunnen worden en zorgen voor een vlekkeloze transitie van oud naar nieuw. M&I/Partners is een onafhankelijk adviesbureau met ruim zestig adviseurs.

Toewijding/04

Dit is de vierde uitgave in een reeks Toewijdingsboekjes van M&I/Partners. Toewijding is een van de pijlers van onze bedrijfscultuur en zonder twijfel een van onze kritische succesfactoren. De boekjes in deze reeks zijn bedoeld als bron van inspiratie voor onze relaties.

M&I/Partners bv
Appelweg 16
3818 NN Amersfoort
Postbus 1179
3800 BD Amersfoort
T (033) 4 220 220
info@mxi.nl
www.mxi.nl

Fotografie
Robert Jan Stokman Fotografie

Tekst
Saffraan Communicatie-projecten

Ontwerp
Volta_ontwerpers

Met dank aan
Axel Rüger

M&I/Partners/

adviseurs voor management en informatie

De loopbaan van kunsthistoricus **Axel Rüger** (Dortmund, 1968) kent geen grenzen. Rüger bezocht de Freie Universität in Berlijn, de Cambridge University en de Queen's University, in Kingston (Canada). Hij was werkzaam in musea in Atlanta, Detroit en Washington, voor hij in 1999 werd aangesteld als conservator Nederlandse schilderkunst 1600-1800 bij de National Gallery te Londen. In 2006 werd Rüger directeur van het Van Gogh Museum Amsterdam. Hij is gespecialiseerd in de Hollandse meesters. Collega-directeuren noemden zijn aanstelling bij het Van Gogh Museum om die reden een verrassing. 'Maar wel een prettige', zoals één van hen eraan toevoegde.

De kracht van toewijding